

**DIEREN
BESCHERMING**

Postbus 85980 2508 CR Den Haag

Tweede Kamer der Staten-Generaal
t.a.v. Bureau Woordvoering Kabinetsformatie
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Ons kenmerk 2024-06 EB
Datum 11 april 2024
Onderwerp Speerpunten Dierenbescherming voor de formatie
Behandeld door Ellen Bien, bestuurder Dierenbescherming

Geachte heren Van Zwol en Dijkgraaf,

In aanloop naar de verkiezingen van november 2023 is onderzoek gedaan door Kieskompas onder de achterbannen van de verschillende partijen. Een representatieve opiniepeiling leidde tot het inzicht dat vrijwel alle kiezers diervriendelijker zijn dan het stemgedrag én de verkiezingsprogramma's van de politieke partijen die zijn meegenomen in het onderzoek.

Ruim vier op de vijf Nederlanders, waaronder kiezers van PVV, BBB, NSC en VVD, vindt namelijk dat dieren in de veehouderij hun natuurlijke gedrag moeten kunnen uiten. Dit betekent onder meer dat varkens kunnen wroeten, geiten kunnen klimmen en kalfjes bij de koe kunnen drinken. Maar ook maatregelen waardoor alle dieren iedere dag naar buiten moeten kunnen, een einde aan lichamelijke ingrepen en een verbod op methoden die de productie per dier verhogen, zoals de extreme groei van plofkippen, kunnen op grote steun rekenen. Twee derde van alle kiezers steunt een verbod op megastallen en negen op de tien Nederlanders wil zelfs verplichte maatregelen om stalbranden te voorkomen.

Het is voor de Dierenbescherming dan ook een hoopgevend signaal: als de politieke partijen hun achterbannen zouden volgen op deze onderwerpen, wordt de politiek in ieder geval al een stuk diervriendelijker.

DIEREN
BESCHERMING

De Dierenbescherming wil graag de volgende 4 punten ten behoeve van de formatie onder uw aandacht brengen:

4 speerpunten voor dierenwelzijn in het regeerakkoord

1. Komen tot een convenant dierwaardige veehouderij om plannen van aanpak te formuleren en dierenwelzijnseisen wettelijk vast te leggen, per sector en voor transport en slacht.
2. Stoppen met de benuttings- en plezierjacht.
3. Wettelijk vastleggen van normen voor de huisvesting, voeding, medische zorg en algemene behandeling van huis- en hobbydieren.
4. Aanscherpen van het beleid ten aanzien van proefdieren om het aantal dierenexperimenten fors te verlagen.

1. Naar een dierwaardige veehouderij

De veehouderij worstelt met de duurzaamheidsgrenzen en is hierop vastgelopen. De veehouderij is economisch succesvol voor de betalingsbalans door export en voor de consument door de lage prijzen. Diezelfde veehouderij heeft negatieve effecten op o.a. het milieu, het inkomen van veel boeren én op het dierenwelzijn. Doordat in de veehouderij de investeringen vaak in de tonnen en de miljoenen lopen, terwijl de prijs wordt bepaald op tienden van centen, is de verandercapaciteit (zonder steun van markt en overheid) laag. En met alleen technische aanpassingen zijn de uitdagingen in de veehouderij niet meer op te lossen, een vermindering van de veestapel is dan ook een onafwendbaar onderdeel van de benodigde aanpak.

Erkend moet worden dat er al veel gebeurd is. Zo is de ammoniakuitstoot van de veehouderij ten opzichte van 1990 met meer dan 60% afgenomen, maar het restant draagt nog steeds flink bij aan verzuring van de natuur. Ook aan het welzijn van dieren in de landbouw is al veel verbeterd. Met name ernstige beperkingen van het dierenwelzijn, zoals kalveren en zeugen in krappe eenlingboxen, legkippen in batterijkooien en melkkoeien in aanbindstallen, zijn weggenomen. Verdere stappen richting daadwerkelijk positief dierenwelzijn zijn nodig, per sector, maar ook voor fokkerij, transport en slacht.

Om die verdere stappen richting daadwerkelijk positief dierenwelzijn vorm te geven, loopt er overleg tussen de vertegenwoordigers van de grotere veehouderijsectoren, de organisatie van jonge boeren, verwerkende en verkopende bedrijven, het ministerie van LNV en de Dierenbescherming over het afsluiten van een Convenant Dierwaardige Veehouderij. Deze afspraken dienen tevens als input voor nadere wettelijke regels om het blijvend of systematisch belemmeren van natuurlijk gedrag van dieren in de veehouderij stapsgewijs weg te nemen. De onderhandelingen verlopen in een constructieve sfeer en er is voor de varkens-, de pluimvee- en de melkveesector in grote lijnen overeenstemming met de Dierenbescherming over de tussen nu en 2040 te zetten stappen naar een dierwaardige veehouderij en welke randvoorwaarden hiervoor ingevuld moeten worden. Wageningen Economic Research en Connecting Agri & Food maken een sociaaleconomische impactanalyse van die plannen. Niet

**DIEREN
BESCHERMING**

alleen zijn positieve meerjarenplannen voor de dierwaardige veehouderij nodig. Wij vragen om het convenantsproces op te nemen in de afspraken. Daarnaast vragen wij ook negatieve praktijken actief tegen te gaan, zoals ouderwetse slachtpraktijken of lange afstandstransporten, om te beginnen bij jonge dieren en dieren op weg naar de slacht.

2. Een natuurinclusieve en biodiverse samenleving

Het gaat met alle vijf diersoorten die vrij bejaagd mogen worden slecht. Er zijn te weinig dieren om extra schade te verwachten. Benuttingsjacht is dus niet nodig. Daarom verzoekt de Dierenbescherming het nieuwe kabinet om de jacht op de wildlijstsoorten komende jachtseizoenen te sluiten c.q. niet te openen. De voorgenomen stelselwijziging jacht- en faunabeheer is noodzakelijk om op een positieve manier bij te dragen aan transitie als natuurherstel, bevordering van biodiversiteit en een natuurinclusieve samenleving. Uitgangspunt is een natuurinclusieve en biodiverse samenleving waarbij de omgang met in het wild levende dieren zo conflictarm mogelijk is. Er zijn compromisoplossingen om met belangen tegenstellingen om te gaan. Aan de plezierjacht zal een einde moeten komen.

3. Stevige wetgeving huis- en hobbydieren

Wetgeving is essentieel om ervoor te zorgen dat huis- en hobbydieren worden behandeld met respect en zorg. Goede wetten stellen normen vast voor de huisvesting, voeding, medische zorg en algemene behandeling van dieren. Dit helpt ervoor te zorgen dat dieren een goed leven leiden en worden beschermd tegen wreedheid en verwaarlozing.

4. Verlagen aantal dierproeven

Nederland heeft zich steeds geprofileerd als EU-koploper op proefdiervrije innovatie. Het aantal dieren dat gebruikt wordt voor dierproeven in Nederland stagneert al jaren rond de 450.000. Binnen de EU is dat een hoog aantal dieren.

In de bijlage vindt u nadere informatie ten aanzien van dierenwelzijn die we u graag willen meegeven ter inspiratie voor de formatiebesprekingen.

Wij zien vol verwachting uit naar een diervriendelijk programmakkoord!

Met diervriendelijke groet,

Ellen Bien,
Bestuurder Dierenbescherming

Bijlage: Speerpunten Dierenbescherming kabinetsformatie 2024

Bijlage

Speerpunten Dierenbescherming kabinetsformatie 2024

ad 1. Naar een dierwaardige veehouderij

Tijdens de behandeling van een Nota van wijziging Wet dieren op 9, 11 en 19 maart jl. heeft de Tweede Kamer een aantal duidelijke piketpalen geslagen voor het toekomstige beleid inzake het dierenwelzijn in de veehouderij. Veehouders en ketenpartijen hebben behoefte aan duidelijkheid over wat er nog wel en wat er niet meer kan, en dat voor langere tijd. Wij verzoeken u daarom over deze piketpalen in het programmakkoord voor een nieuw kabinet het volgende op te nemen.

1. In een AMvB op grond van de Wet dieren wordt het verder afbouwen van lichamelijke ingrepen zonder diergeneeskundige noodzaak vastgelegd, alsmede welke behoeften van dieren in de veehouderij niet meer blijvend of systematisch belemmerd mogen worden. Dit alles te realiseren uiterlijk per 2040, of zo veel sneller als mogelijk, tenzij een langere overgangstermijn voor terugverdienen onvermijdelijk is. De AMvB zal opgesteld worden in overleg met de partijen aan de hoofdtafel van het overleg voor een Convenant Dierwaardige Veehouderij en zal voor juli 2025 aan de Tweede Kamer worden aangeboden.
2. De uitvoering van genoemde AMvB markeert de transitie naar een Dierwaardige Veehouderij zoals bedoeld in het advies 'Dierwaardige Veehouderij van de Raad voor Dierenaangelegenheden'. Het Kabinet zal hiervoor het benodigde flankerende overheidsbeleid opzetten, onder meer inzake:
 - a. het mede mogelijk maken en steunen van praktijkonderzoek,
 - b. het wegnemen van belemmeringen voor koplopers in dierenwelzijn,
 - c. het vlottrekken van de vergunningverlening,
 - d. het op basis van de sociaaleconomische impactanalyse van de afspraken van convenantpartijen beschikbaar stellen van financiële middelen voor praktijkonderzoek, subsidies en fiscale instrumenten¹,
 - e. het bevorderen van eerlijke handelspraktijken voor het terugverdienen van meerkosten van dierenwelzijn uit de markt, o.a. door het bevorderen dat ketenpartijen bindende afspraken maken over het vergoeden van de meerkosten van dierenwelzijn,
 - f. het afstemmen van het Nederlandse dierenwelzijnsbeleid met dat van de ons omringende landen, waar ook het grootste deel van de export van dierlijke producten heengaat, zoals Zweden, Denemarken, Duitsland, België en het Verenigd Koninkrijk, om zoveel mogelijk tot een Noordwest-Europees gelijk speelveld te komen,

¹ Een eerste grove berekening schat de investeringen tussen 2025 en 2040, afhankelijk van 20 of 30% krimp van de veestapel, op 4,4 à 5,0 miljard euro en de jaarkosten op 1,1 à 3 miljard euro. De kostprijs toename voor de veesectoren varieert van 6 tot 17%. Voor pilotproeven wordt geschat dat over de eerste vijf jaar 43,5 miljoen euro nodig is (Bron: Sociaaleconomische impactanalyse Wageningen Economic Research en Connecting Agri & Food. Bijlage H bij Verslag van de voorzitter van het convenanttraject dierwaardige veehouderij d.d. 6 december 2023). De rijksoverheid zal, rekening houdend met o.a. staatssteunregels, een redelijk deel hiervan moeten financieren.

**DIEREN
BESCHERMING**

- g. het in blijven zetten op maatregelen in Europees verband waarmee de import van landbouwproducten met lagere dierenwelzijnsseisen dan waaraan Nederlandse veehouders moeten voldoen, zoveel mogelijk worden beperkt.
- Dit alles, opdat veehouders, leveranciers, financiers, verwerkers, supermarkten, foodservice, horeca en consumenten hun bijdragen aan de systeemverandering naar een dierwaardige veehouderij kunnen leveren.
3. Om te voorkomen dat het aanpakken van uitdagingen inzake stikstof, klimaat, bodem en water onbedoeld ten koste gaat van het dierenwelzijn, wordt het bevorderen van een dierwaardige veehouderij toegevoegd aan de doelen van het Nationaal Programma Landelijk Gebied en aan het daarbij horende transitiefonds. Maatregelen in het kader van de gebiedsprocessen worden expliciet beoordeeld op het dierenwelzijn en worden afgewezen als zij niet bijdragen aan een dierwaardige veehouderij.
4. Er wordt een onafhankelijke dierenwelzijnsautoriteit ingesteld om de plannen voor de realisatie van een dierwaardige veehouderij te beoordelen, de uitvoering van die plannen te monitoren en te bevorderen en om betrokken partijen aan te spreken als zij zonder goede reden achterblijven in de uitvoering.

Verder vragen wij u het volgende in het programmakkoord op te nemen:

5. Het kabinet zet zich Europees in voor het beëindigen van transport van levende dieren voor slachten, mesten en fokken over lange afstanden en het vervangen hiervan door het transport van karkassen, vlees en zaad.
6. Het kabinet zet zich in voor het Europees uitfasen van waterbadbedwelming van pluimvee en het ontwikkelen van alternatieven voor CO₂-bedwelming van varkens. Nationaal wordt cameratoezicht met behulp van kunstmatige intelligentie ingevoerd bij verzamelplaatsen van dieren en in slachthuizen.
7. Het kabinet zet zich ervoor in dat er Europees specifieke minimumdierenwelzijnsregels komen voor melkvee, geiten, konijnen, eenden en voor vissen gehouden in aquacultuur, en voor het Europees zodanig labelen van voedsel dat de consument zich een correct beeld kan vormen hoe de dieren verwerkt in het voedsel zijn gehouden.

ad 2. Een natuurinclusieve en biodiverse samenleving

1. De jacht op de wildlijstsoorten wordt gesloten zolang deze geen gunstige staat van instandhouding hebben en de voorgenomen stelselwijziging van jacht en faunabeheer wordt voortvarend voortgezet.
2. Het kabinet stimuleert dat voor potentieel schadeveroorzakende diersoorten meer geschikte en bereikbare leefgebieden worden geregeld waar zij weinig kwaad kunnen en zoveel mogelijk met rust kunnen worden gelaten, zonder onnodige bejaging.
3. Het kabinet stimuleert en faciliteert diervriendelijk faunabeheer en plaagdiermanagement door het ondersteunen van werende en verjagende maatregelen én innovatie daarvan, om overlast en schade door in het wild levende dieren zo effectief mogelijk te voorkomen of beperken. Stel hiervoor subsidies en een goede compensatieregeling (als er voldoende preventieve maatregelen zijn genomen) beschikbaar.

**DIEREN
BESCHERMING**

4. Om conflictarm samen te leven met wolven, dienen niet alleen wolven maar ook gehouden dieren hun rechtmatige bescherming te krijgen. Dat vereist zowel ruimhartige ondersteuning van dierhouders als toezicht en handhaving op het nemen van adequate wolf-werende maatregelen, in plaats van onvoorwaardelijke schadetegemoetkomingen.
5. Ten aanzien van de plezierjacht geldt dat de Nederlandse natuur al onder druk staat dat ook nog gejaagd mag worden voor het plezier zorgt voor veel onnodig leed en verstoring van onze kwetsbare natuur. Niet alle dieren zijn in één keer dood, sommige jachtmethodes, zoals de drijfjacht op hazen, leiden tot extreem dierenleed. Daarnaast leven veel dieren in het wild juist van andere dieren. Door plezierjacht ontnemen je predatoren dus hun prooi waardoor de voedselketen in de Nederlandse natuur verder verslechtert en dit grijpt op een gevaarlijke manier in op de biodiversiteit.

ad 3. Stevige wetgeving huis- en hobbydieren

Graag zien we als Dierenbescherming dat de volgende zaken spoedig worden opgepakt:

1. De invoering van landelijke chip- en registratieplicht voor katten wordt voortvarend ter hand genomen.
2. In navolging van de huis- en hobbydierenlijst voor zoogdieren wordt een positieflijst van vogels en reptielen opgesteld die als huis- en hobbydier gehouden mogen worden.
3. In vervolg op het verbod om dieren met schadelijke, uiterlijke kenmerken te fokken, wordt zo snel mogelijk een vertoningsverbod van dergelijke dieren ingevoerd.

ad 4. Reduceren dierproeven

We vragen de nieuwe regering om:

1. Aangescherpte procedures voor de toelating van projecten met dierexperimenten.
2. Concrete doelstellingen om het aantal dierexperimenten fors te reduceren en de transitie naar dierproefvrije wetenschap te versnellen.